

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krole, za pol in četrt leta razmeroma; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računajo naročnina z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6 v. Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopije številka 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastoj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torej zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 80, za 1/2 strani K 40, za 1/4 strani K 20, za 1/8 strani K 10, za 1/16 strani K 5, za 1/32 strani K 2,50, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 36.

V Ptuj v nedeljo dne 7. septembra 1913.

XIV. letnik.

Ne igrajte se z ognjem!

Politična gonja spodnještajerskega in deloma tudi koroškega prvašstva zavzema vedno surovejše, s tem pa tudi nevarnejše forme. Gotovo je, da hočejo duševni povzročitelji te gonje uresničiti nekako strahovlado, da hočejo s surovo silo brez ozira na pravico ter postavo enostavno na podlagi surove pesti vse pod svoj jarem prisiliti. Samoumevno je, da zlorablajo v ta namen neizkušeno, nezrelo in opijaneno mladino, ki jo vtaknejo v to ali ono uniformo in vlačijo od gostilne do gostilne...

Res, „čuki“ in „sokoli“ v naših krajih postali so že jako podobni balkanskim bandam srbskih ter bulgarskih komitadžev. Vsako nedeljo se priredi v tej ali oni vasi veselico ali slavnost, izrablja se pogrebe in procesije, izživa se s podlim pobalinstvom mirno prebivalstvo, ki ne razume vsega tega šundra in dirindaja. Res, „sokoli“ in „čuki“ — mnogo razlike namreč med temi rdečesrajčniki ni! — postali so že, kakor bi Nemec rekel, prava „Landplage“ v naših pokrajinah.

Da je surovost, podivjanost glavna smer teh sokolsko-čukovskih izletov, menda ni treba posebej omeniti. Saj vodijo „čuke“ fanatični kaplani, od katerih jih je bila že v zadnjem času cela vrsta zaradi pretepavanja, žaljenja, lahke in težke telesne poškodbe sodnijsko kaznovana. In „sokole“ vodijo ednaki posvetni hujskači, advokatski šribarji, učitelji e compagna bella. Pa zadnji izgredi in slučajji dokazujejo tudi sami ob sebi, da je podivjanost vrste teh rdečesrajčnikov že popolnoma prešinila.

Opozarjamo le na par slučajev: Ko so se peljali „čuki“ od pogreba pokojnega Robiča, napravili so v mariborski okolici velike škandale, tako da se je pričelo domače prebivalstvo brniti in je par teh pijanih fantalinov preklufutalo... V Pragerhofu napravili so „čuki“ iz Središča zadnjič celo poulične demonstracije s svojimi garibaldinskimi srajcami in le treznosti prebivalstva je bilo zahvaliti, da ni pričelo po grbah padati. V zahvalo blatijo „čuki“ zdaj železniške uslužbenke, ki se morajo v težki svoji službi še s tako pijano druhaljo bosti... Pri sokolskem izletu v Št. Janžu, odnosno pri vrnitvi v Ptuj napravili so zopet ptujski rdečesrajčniki škandal in, ker niso nikogar družega dobili, pobili so c. in kr. pijonirja, kakor smo to v zadnji številki poročali. Kakšnje iz-

grede so napravili ti fantalini že po Celju, Zidanemmostu, Brežicah, Trbovljah, Hrastniku, v Sevnici, v Sv. Lenartu sl. gor. in bogve kje povsod še, je znana stvar. Istotako znano je, kake politične vlome so napravili kranjski „sokoli“ v lepo koroško Rožno dolino...

Na tej poti hočejo ti šolarji balkanske kulture napredovati. Tako poročajo, da bodejo zdaj dnè 14. septembra zopet v ptujskem „Narodnem domu“ priredili veliko „slavnost“, skupno s „Pipčarji“ in bogve kom še. Nam je sicer res vse eno, ali obleče rečimo dr. Fermevc hrvatsko „bragušo“ ali pa „sokolsko“ srajco. Ali namen te kakor vseh enakih prireditvev je izživljanje. In tako, kakor v Ptuj, izživajo povsod!

Pa slava gospódo se igra z ognjem. Ljudstvo se bode naveličalo tega večnega vznemirjenja javnosti od strani „čukov“ ter „sokolov.“ Ljudstvo ne mara teh balkanskih šeg prenašati, ker mu v vsakem oziru škodujejo! Ljudstvo mora biti že iz gospodarskih vzrokov mirno, kajti v politično razburjenih krajih grè vsako gospodarstvo takovo pot.

Zato se bode nakrat jeza ljudstva nad tej hujskariji sprožila, — in rdeče srajce bodejo izginile kakor kafa... Svaka sila do vremena!

Politični pregled.

Naš cesar sprejel je v kopelji Ischl m. d. tudi ruskega poslanika pl. Giersa, katerega je odlikoval z velikim križem reda sv. Štefana. Nadalje je sprejel cesar italijanskega generala Caneva, zmagovalca v Tripolisu. Ta obisk je bil izredno prisrčen. Caneva ne more dovolj prehlvaliti cesarjevo svežost in priljubljenost.

Deželne zbornice se bode, kakor se poroča iz parlamentarnih krogov, na jesensko zasedanje sredi septembra meseca sklicalo. Tisti deželni zbori, ki so delazmožni — saj jih je itak prav malo — zbrani bodejo pa k večjem do srede oktobra, kajti tedaj se bode bržkone državni zbor sklicalo. Državni zbor izvršil bode letos tudi volitve v delegacije, katere bodejo svoje zasedanje tekotom novembra na Dunaju pričele.

Zadolžene kronovine. Mnogo let sem je že gospodarstvo avstrijskih kronovin popolnoma razrušeno, ker deželne uprave v resnici ne morejo izhajati s svojimi borimi dohodki. Največ dolga in primanjkljaja ima seveda Češka; ta

dežela ima 140 milijonov kron primanjkljaja ter 90 milijonov nepokritih dolgov. Ali tudi deželni proračuni vseh drugih kronovin razven štirih (Nižje-Avstrijsko, Zgornje-Avstrijsko, Salcburška in Vorarlberg) kaže vedno večje primanjkljaje. Na Moravskem znaša primanjkljaj 15 milijonov, dolg pa 20 milijonov kron. Na Moravskem je 50 milijonov deželnih obligacij v prometu in pri deželni moravski banki se je sprejelo dolga za 27 milijonov. Celó v vzorni Šleziji znaša primanjkljaj že več kot 1 1/2 milijona. Znani so veliki dolgovi in primanjkljaji v Galiciji, kjer je deželno gospodarstvo vedno bolj zanemarjeno. Deželni proračun Bukovine kaže 2 milijona primanjkljaja. Istotako boleha štajersko deželno gospodarstvo (v prvi vrsti zaradi slovenske obstrukcije!) in znaša letni primanjkljaj 2 milijona, njeni dolgovi pa znašajo že 8 milijonov. Kranjska ima skoraj 1 1/2 milijona primanjkljaja, dolgov pa že 2 milijona. Koroška ima istotako primanjkljaj in dolgove. Tirolski deželni dolgovi znašajo 8 milijonov kron itd. Mizerija je torej prav občutna in skrajni čas bi bil, da se v tem oziru nekaj ukrene.

Čehi in prestolonaslednik. Kako daleč gre do Čehi v svoji narodni zagriženosti, kaže sledeči slučaj: Češka akademija za umetnost in znanost je hotela imenovati ruskega (!) profesorja Uspenskisa za izrednega člana. Protektor akademije je prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand, ki tega imenovanja ni hotel potrditi. Češki „Narodni listy“ so zdaj izjavili, da bodejo člani akademije odslej s prestolonaslednikom edino v češkem jeziku dopisovali. Celó bodočega našega cesarja hočejo ti češki hujskači komandirati in pod svoje podplate spraviti.

Za Galicijo ima naša mamica vlada vedno dosti denarja. Dne 19. p. m. se je vršilo ministersko posvetovanje, na katerem se je na zahtevo gališkega namestnika sklenilo, dovoliti 1 1/2 milijona kron za reguliranje potokov v Galiciji.

Proti iredenti. Tržaški namestnik izdal je posebne odloke, v katerih je opozarjal mestno oblast, da ne sme italijanske podanike v javno službo sprejemati. Zato seveda velik dirindaj po laškem časopisju.

Župnik špijon. Laški župnik don Andrea Salvadori na južnem Tirolskem služil je dalje časa kot protiaustrijski špijon. V nekem pismu na italijanskega brigadirja je naznanil razne vojaške tajnosti glede potov in stez ob italijansko-avstrijski meji. Izjavil se je tudi pripravljenega, še nadalje špijonirati. Ali zasačili so

Kaj hvalijo gospodinjje?

Sredstvo, ki olajša pranje! Kakor nobeno drugo, stori to pralni izvleček „Ženska hvala“. Kdor namoči perilo čez noč z „Žensko hvalo“, zmanjša delo pri pranju na polovico. Kdor pere potem še s Schicht-ovim milom, se mu sploh ni treba truditi.

črnege vohuna in ga postavili pred sodnijo, kjer je bil na 18 mesecev težke ječe obsojen.

Najstarejši poslanec je pač ogrski državni poslanec Jos. Madaras, ki je pred kratkim svoj 100. rojstni dan praznoval. Bil je že l. 1833 za poslanca izvoljen. Od l. 1848 naprej je nepretrgano kot zastopnik okraja Sarkeresztur član ogrske zbornice.

Balkanska vojna se bliža svojemu koncu. Zdaj so stopili tudi že zastopniki Bulgarije in Turčije v Konstantinopolu skupaj, da sklepajo o konečnih mirovnih pogojih. Skoraj gotovo je danes že, da bode tudi Adrianopol, ki je Bulgarijo toliko krvi stal, pri Turčiji ostal. To je pač britko za Bulgarijo, ki je bila pred par meseci na vrhuncu svoje slave in je že sanjarija o novi prestolici v Konstantinopolu. Groza in beda na Balkanu je velikanska. Predno se bodo te rane zacelile, minulo bo pač mnogo časa. In kali novih prepirov še niso izginile. Papirnat mir je, ki se je sklenil na Balkanu, in kmalu zopet bodo divjaški handžari ta papir v tisočero koscev razsekali...

Nikita z globoko malho. Občutljiv črnogorski „kralj“ Nikita gotovo ni, rahločuten tudi ne in razžaljen tudi ne. Kakor znano, dobiva Nikita od raznih držav večje ali manjše „trinkgelde“, s katerimi podpira svoj prestolček. Za te „trinkgelde“ mu je seveda več nego za nedosežne ideale. Tako je dobival m. dr. tudi od Turčije 200.000 frankov „podpore.“ Ko je s svojimi čednimi zavezniki pričel vojno zoper Turčijo, mu je ta samoumevno podporo vstavila. Zdaj se pa poroča iz Konstantinopla: „Kralj Nikita in princ Mirko črnogorski prosila sta turško vlado, da naj jim izplača od začetka vojne vstavljeno podporo v znesku 200.000 frankov. Turška vlada izjavila je svoje zaničevanje nad to zahtevo in je prošnjo enkrat za vselej odklonila.“ — Res, Nikita ni rahločuten! Najprve napade na tolovajski način s svojimi kozjimi tatovi Turke, jim ukrade kos zemlje in zdaj pa še prosi za „zaostalo podporo.“ Sakrabort, ta jugoslovanski „vladar“ se pa razume na „kšefte“...

Semtertja se čita zopet prav žalostne številke o plačilni bedi malega obrtništva. V Nemčiji n. pr. ceni se v kakšnem srednjem mestu neplačane zahteve rokodelcev pri njih odjemalcih na okroglo 500.000 do 700.000 markov na leto. V rheinsko-westfalskem industrijskem okraju se le 20 do 25 procentov naročenega krojaškega blaga takoj pri sprejemu plača; ostalih 75 do 80 procentov plača se šele po 4 do 6 mesecih. Pri čevljarjih se komaj 10 procentov iz delavnice oddanega gotovega blaga takoj plača. Istotako se tam n. pr. dve tretini peciva iz pekarij „na up“ daje.

Ednake razmere se opazuje povsod, tudi pri nas v Avstriji in prav posebno v naših pokrajinah. Potem pač ni čuda, da rokodelstvo vedno bolj propada.

Zadnji čas bi bil, da bi se rokodelci v krepki organizaciji združili in enkrat tudi za svoje lastne interese pobrigali. Verujemo, da je boj proti starim navadam, starim šegam, proti medsebojni, mnogokrat prav malenkostni konkurenci težaven. Ali potreben je in pričeti se bode moral, kajti drugače preti malemu obrtništvu pogin. Začetek boja bode težak. Odjemalci obrtništva dostikrat v resnici niso v položaju, plačati takoj v gotovini. Ali v takem slučaju bi se dale vpeljati kakšnje zamudne obresti, kakor so v trgovini že davno vpeljane. Nadalje bi morala oblast z vso strogostjo in odločnostjo „fušarstvo“ zatreti in s tem nekako rak-rano na telesu poštenega obrtništva odpraviti. Oblast, ki tako rada svoj modri nos v vse mogoče stvari vtika, naj bi tudi pri teh vprašanjih več zanimanja kazala. Vse to so važne stvari!

Ali glavno je, da vržejo obrtniki sami svojo politično lenobo proč, da se združujejo, da zakličejo svoje zahteve enkrat glasno v javnost, kakor storijo to že drugi stanov. V javnosti se pride s pestjo pod nosom mnogo dalje, nego s klobukom v roki!

Dopisi.

Vurberg. „Slovenski gospodar“ me že več časa zaporedoma napada, češ da sem jaz kriv, da so se občinske volitve, katere bi morale biti že lansko leto, šele sedaj vršile. Sam za svojo osebo, ker na kako čast ne reflektiram, bi na to ne odgovarjal, ker če „Gospodar“ o meni piše, mi je to toliko kot bi me sosedov cucek oblajal. Odgovarjam pa le zato, da bote volilci vedeli, na kako nesramen način vas vaši izobraženi voditelji z lažmi hrnuje in farbajo. Pišejo v predzadnji številki „Slov. gospodarja“, da sem bil jaz voditelj lanskih reklamacij proti volilnim imenikom in da smo z istimi povsod propali. Sramovati se mi bi pač ne bi trebalo, voditi ljudi do njih pravice, za katero ste nas hoteli prikrajšati, ker šlo se je takrat edino za volilno pravico največjega kmetskega posestva, katerega posestnik sem tudi jaz sam. Znano vam pa je, da se reklamacij še na zahtevo vdeležil nisem, ker so takratni reklamanti tudi toliko izobraženi, da se svojih pravic sami zavedajo. Devetkrat bolj naj se sramuje dotični dopisnik, ko piše, da smo z rekurzi povsod propali, kar je laž, ker je c. k. okrajno glavarstvo v dotičnem odloku županstvu naročilo, zahtevi reklamantstva v toliko, kolikor postava dovoljuje, ugoditi. Da se je pa zahtevi reklamantstva ugodilo, dokaz so pri občini ležeči volilni imeniki, v katere smo letos vpisani, a se nas lani ni vpisati hotelo. Toraj če bote še devetkrat pisali, da nič nismo dosegli, ste pa devetkrat lažnivci! — Kar se pa tiče agitacij, o katerih pišete, je pa ljudstvu dovolj znano, kje in na kak način se je agitiralo. Če smo pa mi pri agitacijah napravili kakke nepostavnosti, nas pa tožite, mi zato ne bomo tako po občini letali in po časnikih civilii, kakor vi, ko čutite neprijetne posledice vaših agitacij. Stari Vilčnik pa še sedaj okoli vozi in plačuje pijačo, ker ima denar; sam pa oblubi, če mu dokazete, da je pijačo plačeval volilec, za vsak ahtel sto kron; toraj če to ni laž, kar pišete, pa še lahko lep kšeft na korist občine naredite, ker že tako „na korist“ občine delate... Tudi stari Vilčnik ni prestopil sedaj v nasprotni tabor, kakor pravite, ampak on je drugega mišljenja že od tistega časa, kar vam je g. Adamec pašo

oslov pismeno odpovedal. Tega ste se imeli pri liko prepričati, ker se že več let ni občinskih sej vdeleževal, se mu je menda tudi preneumno zdelo. Govorite dalje, da bi radi Domiterja napravili za župana, ker je največji sovražnik župnikov, ki bi jih rad iz župnije nagnal; — pa vam povem, da je to le vaša izmišljotina in laži-reklama! Sploh bi še pa nastalo vprašanje, če bi on to čast sprejeti hotel, ker ni tako častihlepen, to je pokazal pred desetinami leti, ko se mu je čast župana ponujala, pa jo je odločno odklonil; le vprašajte g. Adameca, na katerega ste se že enkrat sklicavali, če to ni res. Sploh bi pa Domiter za to čast imel tudi toliko zmognosti kot kdo drugi, saj volilne spise bi gotovo sam delal, kateri se sedaj delajo za drag denar, kakor več ednakega, na račun davkoplačevalcev druge. To pa bi menda bila po vašem mnenju največja lumparija, ker Domiter je „Štajercijanec“, zato ker se župnikovi dekli ne klanja in „brezverec“, ker se od nje strahovati ne pusti, ki bi vsled tega celo faro „pobujšal.“ Resnica pa je, da smo sklenili se volitve neudeležiti in se je tudi udeležili nismo, pa le zaradi vaših lumparij ne, katere pa sedaj, ko veste, da se bo morebiti sodnija z zadevo bavila, hinavci nam podtičete. A pušk v koruzo tudi nismo zmetali, ker je „Štajerc“ enkrat pisal, da imajo tam teateršpilarji svoje zavetje. — Govorite o neki „zmagi“, pa ne vem, kaka bi ta bila, ker je vaš generalni agitator, „der Herr von Habenichts und Zahlenichts“ g. Felicij že pred volitvo povedal: „Brez boja ni zmage, brez zmage pa tudi ni slave“; ker tedaj boja ni bilo, je tudi slava osmojena; a kako ste do nje prišli in če bo trajna, bo morebiti prihodnost pojasnila.

Leopold Horvat.

Vurberg, Dragi „Štajerc“! Vzemi ojstro krtačo, ter počohaj naše klerikalce, ker imajo bolhe in še drugo nesnago, katere jim ne da miru. Ti neslani backi hočejo črez nas zabavljati in nam našo pošteno agitacijo očitati in sramotiti. Pa poslušajte, kako je ta klerikalna stranka nad vse gusno agitirala in kakšnih srestev se je posluževala, da bi prišla do svoje smradljive „časti“ in „zmage.“ Agitiral je od g. župnika do zadnjega kravjega hlapca vsak petolizec in podrepanik s protipostavnimi sredstvi in lumparijami, z lažmi, s preklinjevanjem, siljenjem in groženjem tako, da se bodo nekteri morali pri sodniji zagovarjati. G. župnik agitiral je od hiše do hiše, pri nekterih je celo po dva in trikrat nadlegoval ljudi in agitiral s tako silo, da so ljudje proti svojem prepričanju morali glasovati, hoteli ali nehoti, ker drugače bi bil opsovani kot „štajercijanec“ in „brezverec.“ Ker so se pa ljudje naveličali te sitne nadloge, so se nekteri moške odstranili, kadar so videli župnika proti hiši iti; tedaj se je pa vrgel na žene, češ, žena ima pri možu velik upliv, naj ga vendar pregovori, da z nami voli, ker nam drugače slaba prede. Tako je delal, Bog nas prekrži, vrag, kjer je ni mogel sam opraviti, poslal je žensko, in ta je dosegla, kar je on želel. Ako bi g. župnik bolnike tako pridno obiskoval, bi nikoli nobeden brez spovedi ne umrl. Dalje, ako ste res tako pošteno in pravično delali, zakaj pa zdaj zopet okoli lazite, župan in njega pomagaci z lažmi lovite podpise, da bi ljudje morali proti svojim resnicam lažnjiva pisma podpisati, da bi spet radi z lažmi vaše krivde pri oblastnijah zakrili. Delali ste z lažmi pred volitvo, ob volitvi in še zdaj po volitvi, bo res prišel čas do pravice! Zakaj ne volite župana, svetovalcev in odbornikov, se že tak pošteno delate in pravite, da nismo z rekuriranjem nič dosegli? Je grda laž; kar smo želeli, se nam je tudi ugodilo, namreč vpisovanje karčevinske sosečke v volilni imenik. Toraj sramota vsem lažnjivim klerikalcem, ki s tako smradljivo nezrelostjo postopajo in se ljudem vsiljujejo, da bi jih morali zopet voliti. S katerimi denarji pa tedaj hočete mežnarjijo zidati, ako ne z občinskimi; znabiti z župnikovimi? Neumnež! In ti dopisunec, farško revče, sramoti tvojega brata, ki drugega ne zna, kakor i — a po časniki, — poštene može in gospodarje, kateri imajo skušnjo na gospodarskem in političnem polju, pa pusti pri miru! Povemo ti tudi, kako je lisica oslu rekla, kateri je črez njo zabavljaj: „Was ein Esel von mir spricht, das acht' ich nicht!“ — Dalje piše, da bomo

Vaš okus

prepričal Vas bo, če primerjate okus naših in katerihkoli drugih kock, da so

MAGGI JEVE kocke

(gotova goveja juha)

po 5 vinarjev

najboljše.

Samo prave

z imenom MAGGI in

varstveno znamko zvezdo s križcem

Nekaj o obrtnikih.

Da se dandanes malemu obrtništvu slabo godi, je itak znana stvar. Eden vzrokov te bede je dejstvo, da mala obrtnija preveč „na puf“ dela, preveč izposoja. To je že usodepolno. Svoje liferante mora rokodelce takoj plačati, kajti strogi pogoji velike trgovine in velike industrije ne poznajo nobene milosti. Napram svojim odjemalcem pa nima mali obrtnik poguma, da bi silil na takojšno izpolnenje plačilnih pogojev.

Tako prihaja „mali mož“ v vedno večjo bedo: na eni strani mora hitro plačati, na drugi pa ne dobi ničesar. Posledice so odvisnost od liferanta, drago izdelovanje, nezadostno obrestovanje obratnega kapitala, zadolženje in konečno polom. Usoda rokodelca!